

Taastrup Sande. Taastrup Granskov.

Vilfred Friborg Hansen

Et par km nord for Taastrup by ligger et stykke meget vigtig kulturhistorie. Næmlig den tidligere sandflugt Taastrup Sande, der nu fremtræder som skov under navnet Taastrup Granskov.

Stedet vidner om en periode i Danmarkshistorien, hvor 120.000 tdr. land var sandflugt, herunder alene 1424 tdr. land på Djursland. Taastrup Sande var oprindeligt på ca. 50 tdr. land. I dag dækker skoven godt 30 tdr. land.

Taastrup Granskov er også et vidne om det kæmpemæssige reformarbejde, der blev sat i gang i slutningen af 1800-tallet for at øge arealet af landbrugsjord og effektivisere landbrugsdriften. Landbrugsreformerne, der afskaffede det gamle landbyfællesskab, er den mest kendte reform, men reformarbejdet omfattede også udvidelse af landbrugsarealet ved tilplantning af hede, udtørring af søer – og dæmpning af den ødelæggende sandflugt.

Endelig vidner Taastrup Granskov om en enkelt mands enestående indsats i arbejdet for at omforme sandflugterne til skov eller agerland. Vi taler her om Hans Adolph Martens fra Hedegårdene ved Feldballe. Han var en af Danmarks dygtigste – hvis ikke den dygtigste – af foregangsmændene i arbejdet for at standse sandflugten.

Djursland i sandflugt

Djursland var langt op i middelalderen skovdækket, men i 1500-1600-tallet betød den tættere befolkning alt for hård skovhugst til brænde og tømmer og alt for tæt afgræsning af kreaturer på de mest sårbare sandede områder. Det endte med, at sandet gik i flugt, og i 1700-tallet var en økologisk katastrofe med sandflugt en realitet. Sandet var i flugt i et stort område fra Thorsager, ned over Skramsø til Skærsø og videre mod øst til Grenaa. I kombination med landhævningen medvirkede sandflugten til at lukke Kolindsunds udløb mod Kattegat, så Kolindsund blev til en sø.

Fra Skramsø mølle berettes det, at mølleren var blevet vanvittig af kampen mod sandflugten. Vandløb og mølledam sandede ustandseligt til, så mølleren rantes på sin næring.

Sandflugten ramte også den nordlige del af landsbyen Taastrups bymark, øst for Korup sø.

Reformarbejdet

I slutningen af 1700-tallet begyndte industrialiseringen af England. Det betød, at der blev store afsætningsmuligheder af landbrugsvarer – dengang først og fremmest korn – til de voksende engelske byer. Fremsynede godsejere og embedsmænd i Danmark indså, at der lå store indtjeningsmuligheder, hvis man kunne øge produktionen af landbrugsvarer.

Landbrugsreformerne med afskaffelse af stavnsbåndet og ophævelse af det gamle, snærende landsbyfællesskab blev et vigtigt middel til at få bønderne til at producere mere. Men reformtilhængerne havde også øje for de mange muligheder for at øge landbrugsarealet ved at opdyrke hede, udtørre søer – og standse sandflugten. Desuden skulle handelen fremmes ved opbygning af et hovedvejsnet. I vores

område afsattes en hovedvej mellem Aarhus og Grenaa. Den forløb langs nordkysten af Kalø Vig og langs sydkysten af Kolindsund.

Til reformerne hørte også en kommunalreform, der skulle tilføre amterne flere muskler, så de kunne udføre de mange nye opgaver, der blev lagt ud til dem. Som f. eks. anlæg af nye amtsveje – og bekæmpelse af sandflugt. I vores område blev Kalø Amt, der havde afløst det gamle Kalø Len i 1661, lagt sammen med Dronningborg Amt til det nye Randers Amt.

Bekæmpelsen af sandflugt

1792 kom forordningen om "Sandflugtens Dæmpning". Den påbød amterne at oprette sandflugtskommissioner og at ansætte opsynsmænd og klitfogder til at tage fat på arbejdet. Sandflugtsområderne skulle tages ud af den daglige drift og lægges under sandflugtskommissionerne, beplantes med lyng, klitvipper og marehalm og plejes, indtil sandflugten var standset. Først derefter kunne de gives tilbage til deres ejere. Arbejdet skulle udføres af bønderne som hoveriarbejde. Der var jo ikke andre til det.

Rentekammeret, den tids finans- og indenrigsministerium, ansatte den botanisk kyndige lektor Erik Wiborg til at rejse landet rundt og inspicere arbejdet med sandflugterne og give gode råd og direktiver om det fortsatte arbejde.

Problemet var overalt, at bønderne ikke ville opgive sandflugtsområderne som græsning for deres kreaturer. De respekterede ikke klitfogdernes påbud, og man kunne snart konstatere, at så snart beplantningen af en sandflugt var sket, sendte bønderne ulovligt kvæget ud at græsse på områderne. Derefter gik de beplantede områder igen i sandflugt, og arbejdet havde været forgæves.

Hans Adolph Martens

I Randers Amt blev man klar over, at der skulle udnævnes folk, som bønderne havde respekt for, til at forestå bekæmpelsen af sandflugten.

Her fik amtet kik på en dygtig landmand ved navn Hans Adolph Martens på Hedegårdene ved Feldballe.

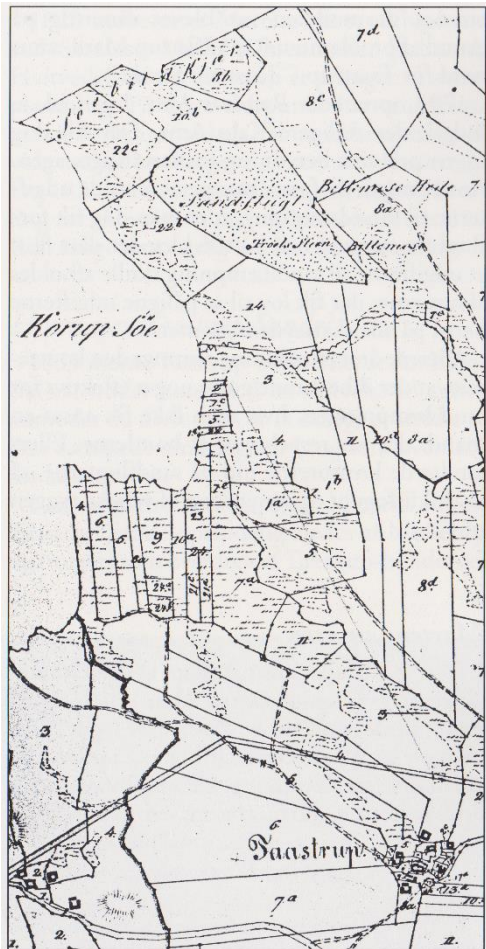
Martens var indvandret holstener, og på denne tid kom mange af fremskridtene i dansk landbrug til os sydfra via Holsten. Martens var gartneruddannet, og han havde allerede vakt opsigt og respekt for sin tilplantning af hans egen jord.

Da lektor Wiborg i 1794 var på inspektion af sandflugtsbekæmpelsen på Djursland, benyttede han lejligheden til at aflægge Martens et besøg. Og han blev begejstret for hvad han så, og hvad han hørte fra Martens.

Herefter blev Martens ansat til at bestyre alle 64 sandflugter i amtet.

Taastrup Sande dæmpes

Nord for Taastrup kunne Martens konstatere, at 20 tdr. land var i åben sandflugt, mens yderligere 30 tdr. land var i mere eller mindre flugt. Han fik nu ansat en opsynsmand, der hurtigt gjorde sig upopulær hos bønderne. De blev trodsigt ved med at sende deres kreaturer ind i de nyligt tilplantede områder. Da de værste af dem blev idømt en bøde, samlede alle Taastrup-bønderne ind til betaling af bøden.

Matrikelkortet over Taastrup ca. 1844. Sandflugten er tydeligt afsat, og er ikke indgået i udskifningen af bymarken. Korup Sø grænser op til området.

Martens viste sig at være manden, der kunne klare den slags problemer. Da der i 1802 var et langt større område end før registreret i udbrud, udtog Martens de mest tålsomme og oplyste bønder til arbejdet med dæmpning ved planering og udlægning af fladtørv, som plantning af lyng.

De resterende tvære og modvillige bønder fik lov at stå ved siden af og kikke på. Det blev de dog efterhånden træt af, og det endte med, at alle bønder deltog i arbejdet. Få år efter var dæmpningen endelig lykkedes.

”Kgl. sandflugtskommissær”

1796 var lektor Wiborg igen på inspektion i området. Han var igen ovenud begejstret. Han indberetter til rentekammeret, at man i Martens har fået fat i en særdeles ”vindskibelig” (stræbsom og effektiv) mand, der bør støttes i sit arbejde.

Især er Wiborg imponeret af Martens arbejde med at så og plante fyr i sandområderne, og dette arbejde kom derefter til at danne mønster for sanddæmpning mange andre steder i landet. Sandflugterne blev først dækket med fladtørv og derefter beplantet med lyng, klitvipper, hjelme og marehalm, og når det var lykkedes med fyr og gran. I nogle tilfælde derefter endda med el og andre løvtræer – dette sidste dog ikke altid med større succes.

Herefter blev Martens i 1802 ansat som ”kgl. sandflugtskommissær” med ansvar for dæmpningen af alle sandflugter i Randers Amt.

Skovplantning

1806 kan Martens indberette, at 870 af de 1424 tdr. land sandflugt i hans område er dæmpet.

Året efter indberetter han, at de nu tilplantede sandflugter ved Thorsager og Taastrup vil være egnede til skovplantning.

Amtet giver ejerne det tilbud, at hvis de vil rejse skov i områderne, vil amtet betale frø af birk og fyr.

Vi må formode, at det er i de følgende år, den nuværende Taastrup Granskov er blevet en realitet. Efter birk og fyr er der blevet sået eller plantet gran, og som vi skal se i det følgende, har Martens også forsøgt sig med eg.

Bønderne gør krav på Taastrup Sande

1835 mente Taastrup-bønderne, at sandflugten var under kontrol. Derfor anmoder de amtet om at få udlagt et stykke af den dæmpede sandflugt til brug som overdrev til græsning for deres kreaturer.

I en udtalelse til bøndernes krav oplyser Martens, at Taastrup Sande oprindeligt var ejet af Møllerup, men blev brugt af Taastrup-bønderne som overdrev.

Møllerup var blevet solgt i 1827 uden at nogen havde tænkt på, at Taastrup Sande burde have indgået i handelen. Området havde jo siden 1794 være udtaget til sandflugtsdæmpning og derved hørt under sandflugtskommissærens tilsyn.

Noget tyder på, at Martens er begyndt at betragte Taastrup Sande som sit eget område. Han oplyser, at da hverken Møllerup eller Taastrup-bønderne ejer området, så er det hans opfattelse, at Taastrup Sande er kongens, ja, faktisk skriver han, at han "har tillagt kongen området". Tilbage fra middelalderen var reglen, at "det ingen ejer, det ejer kongen" – i dag ville vi sige staten.

Martens tilføjer, at Taastrup Sande nu er skov og har opnået "et herligt udseende". Derfor bør det fredes i stedet for at bruges som overdrev af bønderne. Det er nødvendigt, hvis "opelskningen af skoven" skal lykkes.

Oldtidshøjen i Taastrup Granskov, fotograferet af forfatteren 1989.

Martens` lystanlæg

Martens tilføjer i sin udtalelse: "Når eg, fyr og gran har fået en noget højere vækst, agter jeg just i denne sandflugt at bevise Hs. Majestæt min skyldige taknemmelighed ved at rejse et monument af sten. Anlægget dertil er færdigt".

Her har den første omtale af det lystanlæg, der endnu ligger midt i Taastrup Granskov.

Det ser ud til, at Martens har tænkt sig, at selve anlægget, der består af en række flotte grotter og stensætninger, til sin tid skulle fuldendes med et monument, vel en mindsten med inskription, om "Hs. Majestæts" indsats for dæmpning af sandflugt. Det ville indirekte komme til at fremtræde som et monument over Martens` succesrige virke som kgl. sandflugtskommissær.

Herredsfogden omtaler i sin skrivelse til amtet om sagen også Martens` lystanlæg: "Martens har i Sandens midte ladet plante nogle tusinde ege, der vel er skudt op af jorden, men efter al sandsynlighed vil de ingen

fremgang få på grund af jordens beskaffenhed. Mange planter er allerede udgået, og de tilbageværende er kun nogle tommer høje”.

Her kan det tilføjes, at enkelte af disse ege faktisk står i og omkring lystanlægget den dag i dag. De er ikke store, men krogede og mærkede af ælde, så der er næppe tvivl om, at det er Martens` ege, det drejer sig om.

Martens har altså tænkt sig, at lystanlægget i midten af Taastrup Sande skulle være omgivet af egetræer, mens resten af skoven fortrinsvis har været nåletræer.

Monumentet til ære for kongen og sandflugtsbekæmpelsen er aldrig blevet realiseret. Der er dog ved indgangen til lystanlægget en plads med enstensætning med en større sten i midten. Det fremtræder som anlæggets midtpunkt, og det er nemt at forestille sig, at hvor den store sten står, har Martens tænkt sig, at monumentet til kongens ære skulle stå.

Forsiden af Martens` lystanlæg - det var utvivlsomt her, Martens havde tænkt sig at opstille et monument. Foto Dagbladet Djursland, lånt af redaktør S. E. Olesen, Rønde.

Bønderne skuffes: Martens beholder Taastrup Sande

Martens var muligvis blevet for enerådig i sine sidste år som sandflugtskommissær. I hvert fald ser det ud til, at herredsfoged og amtmand er på bøndernes side i striden om ”Sandet”.

Men Martens har stadigvæk haft de centrale myndigheders – rentekammerets - bevågenhed. I hvert fald lykkes det ham at holde Taastrup Sande uden for bøndernes rækkevidde nogle år endnu.

For det første ville godsejer Schmidt på Møllerup ikke vide af Taastrup Sande. Han benytter lejligheden til at udtale, at han ikke tror på, at det vil lykkes at opelske skoven i området. Hans tanker om Martens` arbejde

for at omdanne sandflugten til lystskov kan være på et meget lille sted. Og det er sikkert hans opfattelse, herredsfogden bringer videre til amtmanden.

Taastrup-bønderne udtaler, at da Taastrup Sande før udskiftningen af Taastrup landsby brugtes som overdrev af dem i fællesskab, og da den ikke var indgået i udskiftningen og Møllerup ikke ville vide af den, så måtte området tilhøre Taastrup-bønderne i fællesskab. De påstår også, at de hele tiden har svaret skat af området "i forbindelse med deres øvrige jorder". Hvilket i øvrigt benægtes af Martens.

Herredsfogdens konklusion: når Taastrup Sande ikke tilhører Møllerup, og der ikke er oplysninger om ejerskab i skøde- og panteprotokoller, og den ligger inde midt i Taastrup bymark, så må den tilhøre Taastrup-bønderne i fællesskab.

Her overfor står Martens` påstand: at Taastrup Sande tilhører kongen, og at fredningen med henblik på sanddæmpning og opelskning af skov skal fortsætte.

Amtmanden anbefaler i sin skrivelse til Rentekammeret, at man lader spørgsmålet om ejerskab være uafgjort, men overlader sandflugten til bøndernes brug.

Rentekammerets afgørelse blev et viseligt kompromis: Taastrup Sande må anses at tilhøre Taastrup-bønderne i fællesskab. Men de skal ikke have den overladt til brug:

"dels fordi det ikke kan antages, at sandflugten er tilstrækkeligt dæmpet, så der let kan opstå skade ved kreaturerne drift derpå, dels fordi det erfares, at (en tredjedel af arealet) er beplantet med elle og nåletræer, hvilken plantning bønderne synes uvillige til at konservere eller fortsætte".

Taastrup Sande skulle altså fortsat være under sandflugtskommissær Martens` tilsyn. Så vidt så godt for ham. Men hans udlægning af, at Taastrup Sande var kongens, altså statens, og skulle fredes, blev ikke godtaget. Måske er det derfor, det påtænkte monument til ære for kongen aldrig blev opstillet?

Godt ti år senere, i 1845, fratrådte Martens som sandflugtskommissær efter 51 år i sandflugtsbekæmpelsens historie. Hans indsats fortjener faktisk et monument, men resterne af lystanlægget i Taastrup Granskov må i mangel af bedre tjene som sådan.

Sandflugten er bekæmpet

Med lov af 1867 blev sandflugtsvæsnet uden for Vestjylland nedlagt. Opgaven var løst. En stor del af de 1424 tdr. land sandflugt på Djursland var beplantet, og i dag fremtræder de som skov eller agerland.

Herefter var sandflugtsbekæmpelse uden for Vestjylland overladt til de lokale myndigheder.

På Djursland blev der også taget bestik af situationen. En af følgerne var, at amtet tager sagen om ejerskabet til Taastrup Sande op igen.

Afgørelsen fra 1835 sagde jo, at Taastrup Sande tilhørte bønderne i Taastrup, men at de foreløbig ikke skulle overtage det, da sandflugtsbekæmpelsen ikke kunne anses for sikker endnu.

Det var den til gengæld nu. Hele området var nu skov af gran og fyr, og sandflugt kendtes ikke. Der tales nu om et område på 33 tdr. land.

Herefter blev sandflugten overdraget til bønderne.

"Dagmarkors-grotten", en af de mange grotter i lystanlægget. Foto VFH 1989.

Bønderne overtager Taastrup Sande – på betingelser

Overdragelsen skete dog på visse betingelser. De fremgår af en udskrift af skøde- og panteprotokollen fra Mols og en del af Sønder Herred.

Vedr. hugst og fredning skal der gælde de samme betingelser som ved fredskov. Mere specifikt omtales den store runddyse i skoven:

"Den i sandflugten beliggende store stendysse eller stensætning fra oldtiden, såvel overliggeren som de omkringstående stene, bevares som et oldtidsmindesmærke uforstyrret i enhver henseende".

Endvidere: "Sandflugten kan ikke overgå i anden mands hænder uden sognerådets samtykke".

Hvis der konstateres udbrud af sandflugt, skal bymændene straks foretage dræmpnin, og bylauget skal søge "så vidt muligt at udvide trækulturen".

Til at påse dette og sørge for, at alle yder det nødvendige bidrag til "sandflugtens forbedring", skal to mænd udpeges. Bylauget skal også anmelde en "klitmand", der varetager kontakten til offentlige myndigheder.

Frygten for sandflugten var der stadigvæk.

Runddyssen fredes

I 1885 bliver runddyssen i Taastrup Sande – eller Taastrup Granskov, som vi nu kan begynde at kalde den tidligere sandflugt – fredet.

I udskrift af skøder og pantebor for Grenaa og Ebeltoft retskreds 21. december 1885 kan man læse, at Taastrupbønderne har accepteret fredningen og lover at frede og værne om" dette mindesmærke fra den

fjerne oldtid". Videre hedder det, at "den som forsætlig tilføjer mindesmærket en større beskadigelse ifalder en bøde af mindst 10 tdr. byg, hvilken skade bliver at indbetale til sognets fattigkasse". Den bestemmelse må formodes stadigvæk at være gældende...

De lokale kaldte tidligere dyssen "den store sten". Det afspejler sikkert, at kun den store dæksten har været synlig i sandflugtens tid. Den folkelige overlevering fortæller, at stenen i sin tid er blevet kastet af en trolde fra Korup tværs over Korup Sø til den nuværende beliggenhed. Angiveligt ses mærkerne efter troldens fire fingre stadigvæk på stenen – det er dog ikke lykkedes mig at finde dem. Men at historien har været levende endnu i 1800-tallet bekræftes af det gamle matrikelkort over Taastrup, fra ca. 1844. Her markeres dyssen med betegnelsen Troldsten – sådan må ordene "Troels Steen" vist tydes?

Lokalkendte oplyser i øvrigt, at der også har ligget en stor langdysse i Taastrup Sande. Den blev ødelagt, da stenene skulle bruges til at bygge kampestenladen til det nærliggende "Magdalenesminde". Desværre en langt fra usædvanlig fremgangsmåde ved byggerier i 1800-tallet.

Martens` lystanlæg i forfald

Tilbage til Martens` lystanlæg.

Noget tyder på, at anlægget har fået lov til at forfalde, efter at Martens var fratrukket i 1845. I "Liber Daticus for Feldballe Sogn", der er en beskrivelse af sognet og dets befolkning, skriver sognepræst Chr. Carl Ludvig Hansen omkring 1860:

"Taastrup bys marker er på den søndre side af byen gode jorder, men nord for byen lette, og længst ude mod nordvest er sandflugt, som dog nu er dæmpet og til dels beplantet med nåleskov, som fredes og er i god opvækst. Denne plantage af nåletræer har sandflugtskommissær Martens i Hedegaarde anlagt, og han har projekteret der at danne en yndig lystskov. Anlægget er virkelig storartet med både alleer og allehånde lige og snoede gange, alle vegne er anlagt de mest forskelligartede grotter, terrasser, bænke, alt opsat af kampesten, ja, der findes større brolagte pladser foran bænkenene.

Men alt dette er nu forfaldent. Træerne vokser ud over alt dette i vild uorden, og det hele gør et indtryk som ruinerne af en undergået stad, når en sagte luftning hemmelighedsfuldt hvisker gennem nåletræernes toppe, og den dybe stilhed alle vegne omgiver den ensomme vandrer, thi her kommer ellers hverken mennesker eller dyr. I den ene udkant af plantagen knejser et mægtigt stenalter fra hedenold og forhøjer endnu det højtidelige indtryk".

Lystanlægget som festplads

Lokale kan fortælle, at Martens` lystanlæg og runddyssen har været anvendt som festplads, i hvert fald i begyndelsen af 1900-tallet, måske også tidligere. Fhv. gårdejer Niels Åby Rasmussen, der voksede op på "Kulmosehus", en ejendom i udkanten af granskoven, fortalte i 1994:

"Jeg var som 5 – 6-årig purk med til den sidste grundlovsfest i anlægget. Det må have været omkring 1921. Anlægget var groet til, men de største sten stak frem. Midtpunktet for festen var oldtidshøjen, som vi lejrede os på, og fotografierne fra en af festerne er også taget på højen.

Der var en danseplads bag anlægget og højen, en jævn plads, ikke noget trægulv eller lign. Desuden var der en kogeplads, et stort hul til brændsel, hvor over der stod en stor trefod, så man kunne koge vand til kaffen

der. Endelig var der i skoven oplagret store bordplader til festerne, og der var en flot talerstol, lavet af store granrafter. Alle disse ting var at finde i skoven mange år efter.

Man har nok haft indbudte talere, når der var sådan en flot talerstol, men jeg husker det ikke”.

Den sidste store fest i skoven blev afholdt i 1970, nemlig 100-års jubilæet fore overtagelsen af granskoven – afholdt med et års forsinkelse.

Til fest i Taastrup Granskov ca. 1921. Forrest ses Åbys mor Severine med en søn. Bag hende festens spillemand, Jens Sørensen, med harmonikaen. Til højre for Severine ses Niels Jensen "Beis", Korupsøgaard, mangeårig formand for skoven. Til højre for Niels Beis Åbys far, Christian Rasmussen, Kulmosehus. Der ryges pipe i skoven - men merskumspiben var også et statussymbol, der gerne blev taget med ved fotograferinger. Et par flasker er også med i spillet, men det kan jo være safievand... Foto lånt af Åby.

Lystanlægget udgraves

Åby Rasmussens hustru Else fortalte: "En gang omkring 1980 havde jeg nogle påskeliljeløg, jeg ikke rigtig vidste, hvad jeg skulle gøre ved. Jeg sagde til Åby, at nu går jeg ud og planter dem i skoven.

Men det måtte jeg opgive. For lige under mosset var der sten, sten og atter sten på det sted, jeg havde udset. Da jeg kom hjem og fortalte Åby det, grinede han og sagde, at det kunne han da godt forstå, for jeg havde jo gravet ned lige midt i brolægningen til den gamle festplads.

Så blev jeg nysgerrig. Og det lykkedes at lokke min mand med til at grave lystanlægget ud. I de følgende 4 – 5 år gravede vi en eller to grotter ud om året. Det blev meget flot. Jeg havde ikke drømt om, at der kunne være så meget, og så er det endda givet, at der er mere endnu”.

Sådan gik det til, at Martens` lystanlæg blev fremdraget af glemnelsen. Til stor forundring for arkæologer m. fl. fra Moesgaard og Århus Amt, da de omkring årtusindskiftet var i gang med at registrere oldtidsminder og

kom frem til den store runddysse i Taastrup Granskov. De undrede sig over det store og flotte anlæg omkring dyssen.

Ægteparret Åby Rasmussen i en af grotterne, som de selv har udgravet. I denne grotte spillede mændene kort ved festerne i skoven, har Åby fået fortalt af de gamle. Grotten har i begge sider en særlig fint udformet siddeplads, en slags "lænestole". Foto: Århus Stiftstidende

Ved kontakt med bl. a. Åby Rasmussen kom sandheden frem. Amtet anlagde derefter en parkeringsplads med informationstavle ved Kolindvej og afmærkede en gangsti ind til oldtidshøjen og lystanlægget. Der blev også opsat informationstavler ved lystanlægget og oldtidshøjen, og begge dele blev renoveret.

Efter at Århus Amt blev nedlagt ved kommunalreformen i 2007 er såvel lystanlægget som gangstien dertil i forfald. Parkeringspladsen forsvandt i 2010 i forbindelse med anlægget af den vestlige adgangsvej til Århus Lufthavn.

Livet på Taastrup Sande. "Karens fest"

Det har været et slidsomt liv for familierne på de ejendomme, der har skullet leve af sandjorden i og omkring den gamle sandflugt. Flere af ejendommene er i dag opgivet som landbrug og er blevet til hobbylandbrug.

Grundlovsfest-traditionen døde som nævnt ud omkring 1921, men den årlige generalforsamling i interessentskabet "Taastrup Granskov" bestod. Den blev - og bliver - der hvert år gjort en fest ud af, for man har jo overskuddet fra granskoven til at betale. I nogle år i 1900-tallet blev der afholdt årlige auktioner over tømmer fra skoven, og det var vanen at give et evt. overskud til Taastrup forsamlingshus. Derudover hentede skovens ejere tømmer til egne byggerier i skoven.

Når familien skulle gå en tur, gik den altid til "den store sten" i granskoven, fortæller Åby. Således også ved søsteren Margrethes bryllup i 1926, hvor bruden blev forevigtet på den store dæksten, mens gommen Søren Jensen ses yderst til højre, lænende sig op ad stenen. Foto lånt af Åby.

Åby husker auktionerne over træet fra skoven op mod jul som en stor begivenhed. Desuden måtte alle Taastrup-bymændene selvfølgelig af huse, når der skulle nyplantes i skoven.

Mange formænd fra "Taastrup Granskov" har der ikke været. Niels Beis på Korupsøgaard var formand i over 30 år til sin død i 1965. Derefter var Åby Rasmussen formand til 1980, hvor N. P. Bager på Korupsøgaard kom til. Han var formand til 1994, hvorefter Poul Hartmann på Magdalenesminde tog over indtil 2019. Siden da har Åby Rasmussens søn Jørgen Åby været formand.

Det var Niels Beis' kone Karen, der sidst i 1930'erne fandt på at lave en fest ud af de årlige generalforsamlinger. Efter Åbys udsagn var hun utilfreds med, at kun mændene kom til generalforsamlingerne - der skulle også være noget for damerne.

Karen organiserede selv det hele i Taastrup forsamlingshus hvert år i januar, og festen blev efterhånden kendt som "Karens fest", og den blev en af årets store begivenheder for de involverede. "Vi var 50 – 60 stykker, uanset om det var snestorm, så kom vi i kane, men "skovfesten" skulle vi alle med til", fortæller Else Rasmussen. "Der var først generalforsamling, så kaffebord, og derefter underholdning. Mest påskønnet var det, når overjæger Bjerg Thomsen viste en af sine naturfilm".

Festen blev flyttet til december, da de tidligere fester i januar ofte ramte ind i snestorme og uvejr. Da N. P. Bager blev formand, flyttede "skovfesterne" i en periode til Korupsøgaard.

150-års jubilæet med festmiddag blev holdt på Fuglsøcentret. Jubilæet blev traditionen tro holdt med et års forsinkelse i februar 2020.

Artiklen er en forkortet udgave af artiklen i "Historisk Aarbog fra Randers Amt" 1994 side 72-88: Vilfred Friborg Hansen: "Sandflugt og Martens' lystanlæg på Djursland. Om sandflugtsdæmpning, søudtørring m. m. i området nordøst for Rønde". Alle fotos er fra denne artikel.

